

13. Чухлебов І.О. Інформаційно-правові відносини у сфері кадрової політики органів публічної адміністрації. Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е.О. Дідоренка. 2016. № 4 (76). С. 146–156.

14. Швець М., Калюжний А., Гавловський В., Цимбалюк В. Інформаційне законодавство України: концептуальні основи формування. Право України. 2001. № 7. С. 88.

15. Яременко О.І. Інформаційні відносини як предмет правового регулювання: теоретичний аспект. Вісник Хмельницького інституту регіонального управління та права. 2004. № 1-2. С. 156–161.

16. Яременко О.І. Правова ідентифікація суб'єктів владних повноважень в системі інформаційних відносин. Інформація і право. 2015. № 3(15). С. 11–18.

КАРЕЛІН В. В.,

кандидат юридичних наук,
капітан внутрішньої служби,
доцент кафедри кримінального,
кримінально-виконавчого права та кримінології
(Академія Державної пенітенціарної служби)

УДК 342.922

АДМІНІСТРАТИВНИЙ НАГЛЯД ЗА ОСОБАМИ, ЗВІЛЬНЕНИМИ ВІД ВІДБУВАННЯ ПОКАРАНЬ ЯК ОБ'ЄКТ РЕЖИМНОГО РЕГУЛЮВАННЯ У СФЕРІ ОРГАНІЗАЦІЇ ВИКОНАННЯ ПОКАРАНЬ

Розглядається необхідність дослідження проблеми застосування адміністративного нагляду за особами, звільненими від відбування покарань, як об'єкта режимного регулювання у сфері організації виконання покарань. Визначено основні нормативно-правові акти, які встановлюють і визначають основи адміністративного примусу за особами, звільненими від відбування покарань. Проаналізовано погляди вчених на проблеми застосування адміністративного нагляду за особами, звільненими від відбування покарань.

Ключові слова: режим, нагляд, адміністративний нагляд, Державна кримінально-виконавча служба, пенітенціарна система України.

Рассматривается необходимость исследования проблемы применения административного надзора за лицами, освобожденными от отбывания наказаний, как объекта режимного регулирования в сфере организации исполнения наказаний. Определены основные нормативно-правовые акты, которые устанавливают и определяют основы административного надзора за лицами, освобожденными от отбывания наказаний. Проанализированы взгляды ученых на проблемы применения административного надзора за лицами, освобожденными от отбывания наказаний.

Ключевые слова: режим, надзор, административный надзор, Государственная уголовно-исполнительная служба, пенитенциарная система Украины.

The necessity of studying the problem of application of administrative supervision over persons released from serving sentences as an object of regime regulation in the sphere of organization of execution of punishments is considered. The basic normative and legal acts that establish and determine the basis of administrative supervision of persons released from serving punishment are defined. The views of scientists on the problems of the use of administrative supervision of persons released from serving sentences are analyzed.

Key words: *regime, supervision, administrative supervision, State Penitentiary Service, penitentiary system of Ukraine.*

Вступ. Інтерес до адміністративного нагляду протягом багатьох років залишається досить високим, та у сучасній науці адміністративного права трапляються спроби надати цьому складному адміністративно-правовому явищу чітко виражений характер, визначити його поняття, сутність та елементи.

У доктринальній площині дослідженню тих чи інших аспектів правового регулювання адміністративного нагляду за особами, звільненими від відбування покарань, присвячували увагу у своїх дослідженнях такі вчені, як Є.Ю. Бараш, В.В. Галуцько, С.В. Зливко, В.Я. Настюк, В.І. Олефір, М.Н. Пихтін, В.Ф. Пузирний, В.О. Серьогін, А.Х. Степанюк, С.Г. Стеценко, В.І. Теремецький, О.Г. Ткаченко, В.І. Трубніков, Ю.М. Фролов, Р.В. Шагієва, М.Ю. Яковчук, О.Н. Ярмиш та інші.

Постановка завдання. Мета статті – вирішення завдань щодо дослідження інституту адміністративного нагляду за особами, звільненими від відбування покарань, як об'єкта режимного регулювання у сфері організації виконання покарань.

Результати дослідження. Системне уявлення про будь-яке явище можна скласти дослідивши його генезу. Аналізуючи свого часу світові системи контролю за поведінкою осіб, звільнених із ув'язнення, І.Я. Фойницький виділяв два заходи: «Один має характер примусовий і розрахований головним чином на забезпечення громадської безпеки, таким є нагляд поліції; другий має характер піклувального і розрахований переважно на надання звільненій особі підтримки в її боротьбі з труднощами та спокусами вільного життя; тобто патронат» [1, с. 483].

Інститут нагляду та контролю за особами, звільненими з місць позбавлення волі, виник ще в XVII ст. у країнах Західної Європи як інститут поручительства і з часом переріс у дві системи поліцейського нагляду: англійську та французьку. Поліцейський нагляд, який здійснювався у Франції, застосовувався до осіб, які звільнялися із галер (піднаглядним наказувалося проживати в певних місцях, які визначала поліція; порушення цього наказу каралося відправкою на галери). На початку XIX ст. поліцейський нагляд у Франції застосовувався до осіб, які звільнялись від каторжних робіт. Це положення було закріплене в декретах 1805 та 1806 рр. Особи, які звільнялися, мали право вибирати собі місце проживання, окрім фортець і окраїн, проте їм обов'язково потрібно було прибути до префекта. Відповідно до другого декрету, міністр поліції призначав місце проживання, установлював заборону перебування у визначених місцях і столицях держав. Про зміну проживання повідомлявся префект, й обов'язково потрібен був його дозвіл [2, с. 153]. Англійському законодавству адміністративний нагляд (контроль) за особами, які звільнялись із місць позбавлення волі, став відомий лише в 1869 р. Він застосовувався щодо осіб, які вчиняли майнові злочини, і рецидивістів. Відповідно до актів 1871 та 1876 рр., контроль за особами здійснювався строком до 7 років після відбуття в'язниці чи кримінального рабства. Англійською поліцією здійснювалась низка необхідних заходів щодо осіб, які звільнялися із в'язниць, зокрема допомога у працевлаштуванні, виділення спеціальних коштів для швидкої адаптації піднаглядного до нормального життя [3, с. 168].

Концептуальне поняття адміністративного нагляду прийшло до нас із радянського адміністративного права, де він розумівся як важливий спосіб забезпечення законності та

дисципліни в державному управлінні [4, с. 69–78] або як специфічна правова форма управлінської діяльності державних органів, яка мала чітко відповідати тому, що зафіксовано в законі, максимально забезпечувати охорону правопорядку, інтересів суспільства, прав і свобод громадян [5, с. 29–30].

Ф.С. Разаренов розглядав «адміністративний нагляд» як основу діяльності органів внутрішніх справ, визначав його як систематичне спостереження органів управління за точним і неухильним виконанням загальнообов'язкових правил із метою запобігання, припинення їх порушень, виявлення і притягнення порушників до відповідальності або застосування до них заходів громадського впливу [6, с. 10].

Треба зауважити, що у всіх концепціях адміністративного нагляду, сформованих у радянському адміністративному праві, відсутні чітко виражені критерії розмежування адміністративного нагляду та контролю. Фактично поняття ототожнювались, нагляд виступав специфічною формою контролю. Така теоретична невизначеність не могла бути належним чином сприйнята правозастосовними органами, що й сьогодні сприяє змішуванню та плутанині в зазначених поняттях.

Варто зазначити, що інститут адміністративного нагляду за особами, звільненими з місць позбавлення волі, в тому вигляді, в якому він функціонує в Україні, є в багатьох країнах колишнього Радянського Союзу, зокрема таких як Білорусь, Казахстан, Узбекистан, Російська Федерація. У цих державах діють закони, що врегульовують питання адміністративного нагляду щодо осіб, які відбували покарання в місцях позбавлення волі. В інших країнах, зокрема в США, Великобританії, Ізраїлі, теж є нагляд за цією категорією осіб, проте він значно відрізняється від вітчизняного досвіду [7, с. 126].

Вітчизняний законодавець у Законі України «Про адміністративний нагляд за особами, звільненими з місць позбавлення волі» визначає адміністративний нагляд як систему тимчасових примусових профілактичних заходів спостереження і контролю за поведінкою окремих осіб, звільнених із місць позбавлення волі, що здійснюються органами Національної поліції та встановлюються з метою запобігання вчиненню злочинів окремими особами, звільненими з місць позбавлення волі, і здійснення виховного впливу на них [8]. Та при цьому не конкретизує процесуальну форму, в межах якої вирішуються питання щодо обрання і припинення адміністративного нагляду.

Стаття 158 Кримінально-виконавчого кодексу України відсилає до положень Закону України «Про адміністративний нагляд за особами, звільненими з місць позбавлення волі», зазначаючи, що адміністративний нагляд встановлюється щодо осіб за постановою судді. У статті 5 зазначеного Закону закріплено, що відповідне питання вирішується одноособово суддею районного, районного у місті, міського та міськрайонного суду за місцезнаходженням установи виконання покарань за поданням начальника установи виконання покарань, начальника органу Національної поліції.

Підставами для встановлення адміністративного нагляду є певні юридичні факти, з якими закон пов'язує виникнення адміністративно-наглядових правовідносин. Як правило, йдеться про документи, що повинні бути покладені в основу прийняття рішення про встановлення адміністративного нагляду [9, с. 92]. Всі дії щодо підготовки матеріалів задля встановлення адміністративного нагляду здійснюються уповноваженими працівниками органів внутрішніх справ та органами виконання покарань із забезпечувальною метою, спираючись на положення Інструкції про організацію здійснення адміністративного нагляду за особами, звільненими з місць позбавлення волі, затвердженої наказом МВС України, Державним департаментом України з питань виконання покарань від 4 листопада 2003 р. № 1303/203 [10].

Отже, адміністративний нагляд, який виступає як самостійний правовий інститут забезпечення законності та дисципліни, полягає в систематичному спостереженні за діяльністю піднаглядових об'єктів (осіб, що мали судимість), які не перебувають в організаційному підпорядкуванні у наглядаючого суб'єкта, з метою перевірки відповідності їхньої діяльності правовим приписам та у разі виявлення порушень установлених норм і правил притягнення винних до юридичної відповідальності.

Досить дискусійними уявляються також сучасні підходи вчених-адміністративістів до трактування адміністративного нагляду. Наприклад, Д.М. Бахрах зазначає, що адміністративний нагляд, як правило, полягає в забезпеченні виконання загальнообов'язкових норм, встановлених як законами, так і підзаконними актами, здійснюється систематично, до того ж за ініціативою його суб'єктів [11, с. 40].

А.О. Собкарь визначає адміністративний нагляд як спосіб забезпечення законності, який є постійним, систематичним спостереженням спеціальних державних органів (посадових осіб) за діяльністю організаційно не підлеглих їм суб'єктів публічного управління стосовно виконання ними загальнообов'язкових норм, правил і стандартів із метою запобігання, виявлення і припинення правопорушень, відновлення встановленого порядку і притягнення винних до адміністративної відповідальності [12, с. 124].

С.Г. Стеценко розуміє адміністративний нагляд як спосіб забезпечення законності і дисципліни в державному управлінні, який здійснюється спеціальними органами виконавчої влади щодо організаційно не підпорядкованих об'єктів. Автор визначає такі особливості адміністративного нагляду: відсутність організаційної підпорядкованості між суб'єктом та об'єктом нагляду; спеціалізований характер, який проявляється в нагляді за дотриманням спеціальних правил; можливість під час нагляду оцінювати лише законність тієї чи іншої діяльності; органи, що здійснюють адміністративний нагляд, мають змогу застосовувати заходи адміністративного примусу [13, с. 209].

Ю.В. Дем'янчук вважає, що з огляду на на правову природу адміністративного нагляду останній не може розглядатися тільки як інститут адміністративного права у зв'язку з тим, що його соціальна спрямованість полягає в установленні досить жорсткого контролю з боку міліції за поведінкою окремої категорії осіб, звільнених із місць позбавлення волі. Це положення надає цим особам специфічний правовий статус, який характеризується наявністю додаткових обов'язків і відповідальності (адміністративної та кримінальної) за їх порушення. Крім того, для здійснення адміністративного нагляду законодавцем передбачено комплекс правових засобів, характерних, по-перше, для кримінального, кримінально-виконавчого й адміністративного права, і, по-друге, вони мають оригінальний, самостійний характер і містяться в Законі [14, с. 124].

На думку О.А. Петренко, адміністративний нагляд за особами, звільненими з місць позбавлення волі, стоїть в одному ряду з іншими правилами адміністративного нагляду, контроль за дотриманням яких покладено на міліцію, а саме: правила безпеки дорожнього руху, правила дозвільної системи, правила проведення масових культурно-спортивних заходів тощо [15, с. 325], що також свідчить про його міжгалузевий характер.

Н.В. Темникова у своїй дисертації підтримує позицію, відповідно до якої нагляд за особами, звільненими від відбування покарання, у вигляді позбавлення волі, є однією із форм реалізації кримінально-правових відносин, обґрунтовуючи це тим, що:

1) умовами та підставами встановлення адміністративного нагляду є а) повноліття особи, стосовно якої вирішується питання щодо встановлення адміністративного нагляду; б) звільнення її з місць позбавлення волі (після відбуття чи часткового відбуття покарання); в) наявність судимості за вчинення тяжкого чи особливо тяжкого злочину тощо. Сказане дає змогу стверджувати, що адміністративний нагляд може бути встановлено щодо чітко визначених категорій звільнених осіб, тобто передумовою для його встановлення (формальною, юридичною підставою) виступають суворо визначені умови кримінально-правового і кримінально-виконавчого характеру.

2) зміст адміністративного нагляду становлять тимчасові обмеження прав осіб, які перебувають під наглядом, а саме: а) адміністративні обмеження; б) обов'язки особи, що перебуває під наглядом; в) наслідки порушення адміністративних обмежень чи обов'язків особи, що перебуває під наглядом; г) строки адміністративного нагляду [16, с. 20–23].

А.В. Денисова серед рис адміністративного нагляду за особами, звільненими з місць позбавлення волі, виділяє надвідомчий (позавідомчий) характер, тобто спостереження за об'єктом, який не підпорядковується органам Національної поліції; профілактичну та правовиховну спря-

мованість; організуючу спрямованість, яка виявляється в упорядкуванні суспільних відносин у сфері публічної безпеки та порядку, поновленні суспільних відносин, що зазнали небажаного впливу внаслідок протиправних дій; поєднання загального і спеціалізованого характеру, оскільки адміністративний нагляд, з одного боку, реалізується більшістю служб і підрозділів Національної поліції, а з іншого боку, спрямований на забезпечення спеціальних правил (паспортно-реєстраційних, дозвільних тощо); здійснення за наявності підстав і стосовно певних категорій осіб, що прямо передбачено чинним законодавством; розуміння як напрям оперативно-службової діяльності органів Національної поліції; здійснення специфічними засобами і методами, зокрема, із застосуванням адміністративного примусу [17, с. 22–23].

Безперечно, адміністративний нагляд за особами, звільненими з місць позбавлення волі, належить до сфери дії публічного права, коли з однієї сторони учасником правових відносин є держава, а з іншої – зазначена особа. Зважаючи на те, що примус є невід’ємним складником здійснення державної влади, її засобом, а в результаті – основною ознакою держави і правової системи загалом, можна висунути таку тезу, що обов’язкова присутність держави як суб’єкта застосування примусу в публічному праві дає змогу назвати примус у сфері дії публічного права державним примусом або державно-правовим примусом [15, с. 327].

О.А. Петренко, досліджуючи питання «адміністративно-правового режиму нагляду за особами, звільненими з місць позбавлення волі», визначає його як спеціальний режим і обґрунтовує, що його становлять переважно загальні дозволи і заборони, або, ще точніше, типи правового регулювання, що ґрунтуються на них: загальнодозвільний порядок і спеціально-дозвільний порядок [18, с. 178]. Умовно кажучи та використовуючи термінологію кримінально-виконавчого права, для піднаглядних осіб режим адміністративного нагляду – це режим «відбування», а для органів Національної поліції – режим «виконання».

Складним залишається питання правової природи адміністративного нагляду, незважаючи на той факт, що Закон України «Про адміністративний нагляд за особами, звільненими з місць позбавлення волі» чітко йменує його «адміністративним» і у статті 1 закріплює положення, відповідно до якого адміністративний нагляд здійснюється органами Національної поліції [8].

Детальний розгляд нормативно-правових основ адміністративного нагляду за особами, звільненими від відбування покарання, не дає змоги обмежуватися нормами лише адміністративного права. Як уже зазначалось раніше, Кримінально-виконавчий кодекс України у статті 158 «Встановлення адміністративного нагляду за особами, звільненими з місць позбавлення волі» відсилає до статей 3, 5 вищезазначеного Закону, а у статті 159 розкриває порядок виконання постанови судді про встановлення та припинення адміністративного нагляду [19]. При цьому Закон України «Про Національну поліцію» у статті 23, де передбачено основні повноваження поліції, не згадує про здійснення адміністративного нагляду за особами, звільненими від відбування покарань. З цього можемо зробити висновок, що цей обов’язок підпадає під правове регулювання пункту 1 частини 1 статті 23, де закріплено повноваження поліції на здійснення превентивної та профілактичної діяльності, спрямованої на запобігання вчиненню правопорушень [20].

Стаття 187 Кодексу України про адміністративні правопорушення передбачає адміністративну відповідальність піднаглядних за недотримання правил адміністративного нагляду особами, щодо яких він встановлений. А саме: неявка за викликом органу Національної поліції у вказаний термін і ненадання усних або письмових пояснень із питань, пов’язаних із виконанням правил адміністративного нагляду; неповідомлення працівників Національної поліції, які здійснюють адміністративний нагляд, про зміну місця роботи чи проживання або про виїзд за межі району (міста) у службових справах; порушення заборони виходу з будинку (квартири) у визначений час, який не може перевищувати восьми годин на добу; порушення заборони перебування у визначених місцях району (міста); нересстрація в органі Національної поліції – усі ці дії тягнуть за собою накладення штрафу від трьох до десяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян. Зазначені дії, якщо вони вчинені повторно протягом року після накладення адміністративного стягнення, тягнуть за собою накладення штрафу від десяти до п’ятнадцяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або виправні роботи

на строк від одного до двох місяців із відрахуванням двадцяти відсотків заробітку, а в разі, якщо за обставинами справи з урахуванням особи порушника застосування цих заходів буде визнано недостатнім, – адміністративний арешт на строк до п'ятнадцяти діб [21].

У статті 395 Кримінального кодексу України закріплена кримінальна відповідальність за порушення правил адміністративного нагляду: самовільне залишення особою місця проживання з метою ухилення від адміністративного нагляду, а також неприбуття без поважних причин у визначений строк до обраного місця проживання особи, щодо якої встановлено адміністративний нагляд у разі звільнення з місць позбавлення волі; ці дії караються арештом на строк до шести місяців [22].

Висновки. Вищезазначене дає підстави зробити висновок, що адміністративний нагляд, по суті, має комплексний характер, і, відповідно, розуміння його як особливого виду постпенітенціарного профілактичного правопорядку дає можливість визначити цю категорію як режим, який базується на принципах, що рівною мірою належать як до змісту нормативної основи (законів, підзаконних нормативно-правових актів), так і до правозастосовних актів і до фактичної поведінки суб'єктів означених правовідносин (піднаглядних, працівників поліції). З огляду на це вважаємо, що в структурі державного примусу такий захід, як «адміністративний нагляд за особами, звільненими від відбування покарань», належить саме до структури «адміністративного примусу» як захід, спрямований на запобігання чи профілактику вчинення правопорушень.

Уявляється можливим підсумувати, що адміністративний нагляд за особами, звільненими від відбування покарань, має багатогранну природу і в системі заходів адміністративного примусу він переважно належить до заходів адміністративного запобігання, але може мати ознаки як заходів адміністративного припинення, так і заходів юридичної відповідальності.

Список використаних джерел:

1. Фойницький І.Я. Учение о наказании в связи с тюремоведением. Санкт-Петербург: Типография Министерства путей сообщения (А. Бенке), 1889. 514 с.
2. Назаренко Д.О. Історія виникнення і розвитку поліцейського (адміністративного) нагляду. Право і безпека. 2006. № 5 (4). С. 148–157.
3. Скворцов С.І. Контроль (нагляд) за особами, звільненими із місць позбавлення волі: розвиток і генезис. Право і суспільство. 2015. № 5-2. Ч. 2. С. 167–171.
4. Разаренов Ф.С. О сущности и значении административного надзора в советском государственном управлении. Вопросы советского административного права на современном этапе. Москва: ВШ МВД СССР, 1963. С. 69–78.
5. Горшенев В.М., Шахов И.Б. Контроль как правовая форма деятельности. Москва: «Юридическая литература», 1987. 176 с.
6. Разаренов Ф.С., Котюржин С.И. Административный надзор советской милиции: учебное пособие. Москва: «Юридическая литература», 1979. 71 с.
7. Скворцов С.І. Міжнародний досвід адміністративного нагляду за особами, звільненими з місць позбавлення волі. Адміністративне право і процес. 2016. № 4 (18). С. 126–133.
8. Про адміністративний нагляд за особами, звільненими з місць позбавлення волі: Закон України від 1 грудня 1994 р. № 264/94-ВР. Відомості Верховної Ради України. 1994. № 52. Ст. 455.
9. Романов М.В. Звільнення від відбування покарання: навч. посібник. Харків: «Права людини», 2012. 112 с.
10. Про затвердження Інструкції про організацію здійснення адміністративного нагляду за особами, звільненими з місць позбавлення волі: наказ Міністерства внутрішніх справ України та Державного Департаменту України з питань виконання покарань від 4 листопада 2003 р. № 1303/203 URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0046-04> (дата звернення: 10.12.2018).
11. Бахрах Д.Н. Административное право: учебник. Общая часть. Москва: Изд-во «БЕК», 1993. 724 с.
12. Собкарь А.О. Місце адміністративного нагляду в механізмі забезпечення правопорядку. Науковий вісник Сіверщини. 2017. № 1 (1). С. 117–125.

13. Стеценко С.Г. Адміністративне право України: навч. посібник. Київ: «Атіка», 2007. 624 с.
14. Дем'янчук Ю.В. Адміністративно-правовий нагляд і засоби його реалізації. Право та інновації. 2014. № 1–2 (5–6). С. 119–126.
15. Петренко О.А. Суть адміністративного нагляду міліції за особами, звільненими з місць позбавлення волі, в системі адміністративного примусу. Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ. 2012. № 1. С. 323–332.
16. Темникова Н.В. Предупреждение преступлений поднадзорных лиц: дисс. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.08; Федеральное государственное бюджетное образовательное учреждение высшего профессионального образования «Московский государственный юридический университет имени О.Е. Кутафина (МГЮА)». Москва, 2015. 204 с.
17. Денисова А.В. Систематизація видів і суб'єктів адміністративного нагляду органів виконавчої влади. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. 2017. № 27. С. 22–25.
18. Петренко О.А. Визначення адміністративно-правового режиму та правил адміністративного нагляду щодо звільнених з місць позбавлення волі. Право і суспільство. 2012. № 1. С. 175–182.
19. Кримінально-виконавчий кодекс: Закон України від 11 липня 2003 р. № 1129-IV. Відомості Верховної Ради України. 2004. № 3–4. Ст. 21.
20. Про Національну поліцію: Закон України від 2 липня 2015 р. № 580-VIII. Відомості Верховної Ради України. 2015. № 40–41. Ст. 37.
21. Кодекс України про адміністративні правопорушення: постанова Верховної Ради Української РСР від 7 грудня 1984 р. № 8073-X. Відомості Верховної Ради Української РСР. 1984. Додаток до № 51. Ст. 1122.
22. Кримінальний кодекс України: Закон України від 5 квітня 2001 р. № 2341-III. Відомості Верховної Ради України. 2001. № 25–26. Ст. 131.

КОВАЛЕНКО А. А.,
кандидат юридичних наук, доцент
кафедри міжнародного права
та порівняльного правознавства
(Київський міжнародний університет)

УДК 347.73(045)

ДОКТРИНАЛЬНІ ПОГЛЯДИ НА РОЗУМІННЯ ФУНКЦІЙ ПРАВА

У статті розглядаються питання функцій, особлива увага приділяється функціям права. Увага зосереджена на історії вивчення функцій. Розглянуто функції статичних і динамічних систем. Проаналізовані ознаки функцій права.

Ключові слова: функція, функція права, завдання, реалізація.

В статье рассматриваются вопросы функций, особое внимание уделяется функциям права. Внимание сосредоточено на истории изучения функций. Рассмотрены функции статических и динамических систем. Анализируются признаки функций права.

Ключевые слова: функция, функция права, задачи, реализация.

